



AGENDA

WAT KOMEN GAAT!

- 06-06-2005 Ledencontactvergadering in de info ruimte van SBB. Voor de pauze excursie in de boswachterij
- 08-06-2005 Werkgroep R.O Inforuimte SBB. 20.00 uur
- 05-09-2005 Ledencontactvergadering in Pannekoekhuis Beugelen. Spreker nog niet bekend.
- 26-09-2005 Werkgroep R.O. Inforuimte SBB. 20.00 uur.
- 03-10-2005 Ledencontactvergadering in Pannekoekhuis Beugelen. Spreker nog niet bekend.
- 01-11-2005 Coördinatorenvergadering werkgroepen. Inforuimte SBB. 20.00 uur.
- 07-11-2005 Ledencontactvergadering in Pannekoekhuis Beugelen. Na de pauze lezing Polenreis.
- 28-11-2005 Werkgroep R.O. Inforuimte SBB. 20.00 uur.
- 05-12-2005 Ledencontactvergadering in Pannekoekhuis Beugelen. Spreker nog niet bekend.

JEUGDAGENDA 2005

- vanaf 16 april 8 uur inforuimte SBB Start nestkastcontrole, vanaf deze datum iedere week zolang het nodig is.
- 11 juni Fietstocht, 8.15 marktplein Staphorst
- 17 september Busreis 8.30 uur op het marktplein van Staphorst
- 15 oktober Heidezuivering
- 19 november 2 uur inforuimte SBB. Braakballen uitpluizen + een spel

2006:

- 14 januari nieuwjaarsbijeenkomst met o.a. dia's van het jaar 2005

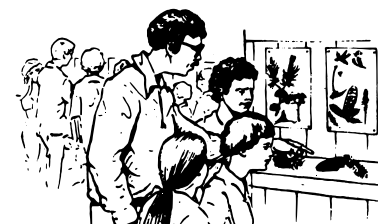
PROGRAMMA PLANTENWERK GROEP

Voor de liefhebbers het eerste deel van het programma 2005, zoals vastgesteld in de werkgroepvergadering van 24 maart j.l. Wij starten altijd om 19.00 uur. Deze avonden staan voor alle leden open. U bent van harte welkom.

- 4-04 Open excursie Landgoed Dickninge.
- 4-04 Inventarisatie Reestland. Samenkomst Lankhorst, zandweg Reeststouwe bij A32.
- 4-04 Idem.
- 5-05 Idem.
- 5-05 Inventarisatie Reestland. Samenkomst oude weg van Balkbrug naar Zuidwolde, 100 meter na Reestbrug zandweg in.
- 5-05 Idem.
- 6-06 Havelte. Samenkomst parkeerplaats tegenover de Johannes Postkazerne.
- 6-06 Idem.

Het verdere programma wordt later bepaald. Zie eventueel hiervoor later de website van de vereniging: www.natuurbeschermingsvereniging.nl.

Jan Paasman
Iepenlaan 7
7707 BB Balkbrug
tel.: 0523 – 657371
e-mail: plantenwerkgroep@hotmail.com



JEUGD-

HOEKJE

Op 15 januari kwamen we voor het eerst in het nieuwe jaar weer bij elkaar. We keken met 24 kinderen naar een diaserie, "Wat groeit en bloeit er in en aan de Sloot".

Hierna werd er een quiz gespeeld. Allerlei vragen, betrekking hebbende op de natuur, moesten worden opgelost. In de pauze dronken we limonade en aten nieuwjaarsrolletjes gevuld met slagroom. Een heel nieuw jaar voor ons, helemaal opgerold, we weten niet wat er allemaal gaat gebeuren.

Na de pauze werd de groep in tweeën gesplitst. De ene groep ging buiten een spel spelen en de andere groep keek binnen naar de dia's, die Egbert had gemaakt van het afgelopen jaar. Na een kwartiertje werden de groepen gewisseld.

Tot slot kreeg ieder het programma uitgereikt van het komende jaar.

Op zaterdag 26 februari waren Albert Oosterhof en Jos van Ham, vrijwilligers van het Wereld Natuurfonds afd. Meppel-Hoogeveen, bij ons te gast. Het hoofdkantoor van WNF zit in Zeist. Het WNF is een onafhankelijke, internationale organisatie, die wereldwijd werkt aan het behoud en herstel van de natuur en de bescherming van dieren en planten die daarin leven, ook in Nederland. Ze bouwen aan een toekomst waarin de mens in harmonie met de natuur leeft.

In ruim 1300 projecten werkt het WNF aan het behoud van de belangrijkste leefgebieden:

- > Bossen
- > Wetlands(waterrijke gebieden)
- > Kusten
- > Oceanen

Daar leeft bij elkaar naar schatting 90 procent van alle soorten dieren en planten in de wereld.

Daarbij concentreert het WNF zich op het aanpakken van de belangrijkste bedreigingen:

- > Ontbossing
- > Verdroging
- > Overbevissing
- > Klimaatverandering
- > Illegale handel in bedreigde dier-en plantensoorten.



Uiterste data voor
het inleveren van kopij:

9 juni - 8 sept. - 10 nov. 2005

Albert en Jos hadden een videofilm bij zich met steeds 10 min. film over bovengenoemde onderwerpen.

Tussendoor vertelden ze er iets over en werden er allerlei vragen aan de kinderen gesteld. De kinderen deden allemaal enthousiast mee. Wij als leiding waren best een beetje trots, want ze wisten heel veel.

't Was hard werken deze middag, zelfs in de pauze werd er door gewerkt. Ze mochten allemaal een tekening maken. De opdracht was: "Waar denk je aan bij het Wereld Natuurfonds". Prachtige tekeningen werden gemaakt, die na afloop door Albert en Jos werden meegenomen.

Tot slot vertelden ze over het project op Borneo.

De wouden van Borneo behoren tot de rijkste natuurgebieden ter wereld. Als we niets doen is een groot deel van de bossen in 2010 verdwenen. Om het tij te keren heeft het WNF een initiatief genomen tot een meerjarenplan om de bossen op Borneo veilig te stellen.

Het plan heeft tot doel om nieuwe bosgebieden te beschermen. Bestaande beschermde gebieden beter te beschermen en duurzame economische ontwikkeling te beschermen.

De kinderen kregen allemaal nog het clubblad Tam Tam van de WNF-Rangerclub mee en een folder om eventueel lid te worden van deze club. Samen met 30 kinderen kijken we terug op een leerzame en gezellige middag. De fa. Gebben danken we hartelijk voor het kosteloos beschikbaar stellen van de videorecorder en de televisie.

Zaterdag 19 maart verleenden we onze hulp aan de schoonmaakactie in het Staatsbos.

Nadat burgermeester Alsema ons toegesproken had en hoopte dat we weinig zwerfvuil zouden vinden gingen we aan het werk. Wij liepen de rode route en vonden gelukkig weinig vuil, wat natuurlijk een goed teken is.

Na afloop waren er broodjes die grif van de hand gingen. Iedereen ging aan het eind van de morgen met een voldaan gevoel weer huiswaarts,

De excursie met de boswachter 's middags kwam te vervallen. Deze doen we ongetwijfeld een andere keer.

Op zaterdag 16 april is weer begonnen met de wekelijkse nestkastcontrole.

Op zaterdag 11 juni gaan we fietsen naar infocentrum het Dwingelerveld in Ruinen.

Van hieruit gaan we een belevingstocht doen.

Daarna fietsen we langs een andere route dan de heenreis weer terug naar Staphorst.

We vertrekken om 8.15 uur vanaf het marktplein in Staphorst.



VELDWAARNEMINGEN

Hierna volgen de vele waarnemingen, die ik mocht ontvangen. Hartelijk dank daarvoor.

In het artikel over de Natuurkalender in het extra-nummer werd abusievelijk geen internetadres vermeld, waar u de waarnemingen zelf naar kunt doorgeven. Dat adres is www.natuurkalender.nl.

Vogels:

Buizerd

01-04-2005 2 ex. IJhorst, boven De Vledders. Waarnemer Jan Paasman

Grote zilverreiger

24-01-2005 1 ex. Oosterwolder Polder. Waarnemer Peter Hulst.

08-02-2005 1 ex. IJhorst, Reestdal t.o. Sparrenlaan. Waarnemers Harm Bloemhof en Jaap Padding.

13-03-2005 1 ex. Dalfsen, Vechterweerd in weiland met Galloway koeien. Waarnemer B.H. Verbeek, Nieuwleusen.

20-03-2005 1 ex. Dalfsen, Vechterweerd in weiland met Galloway koeien. Waarnemer B.H. Verbeek, Nieuwleusen.

Krombekstrandloper

01-03-2005 2 ex. Nieuwleusen, Bouwhuisweg ter hoogte van fietspad, in bedding van sloot.

Waarnemer B.H. Verbeek, Nieuwleusen.



Nijlgans

05-02-2005 40 ex. Staphorst, Dekkersland/Rechterensweg. Waarnemer Peter Hulst.

Wulp

05-02-2005 1 ex. Staphorst, Gorterlaan. Waarnemer Berend Witte

03-03-2005 4 ex. Staphorst, Gorterlaan/Bullingerweg, zittend in de sneeuw. Waarnemer Jan Dunnink

12-03-2005 1 ex. IJhorst, Heerenweg weiland voor de boerderij van fam. Toersen. Waarnemer Harm Bloemhof

Scholekster

05-03-2005 1 ex. Staphorst, Gorterlaan/Berkenstouwe. Waarnemer Jan Dunnink

05-03-2005 1 ex. Nieuwleusen, Hooiweg/Hoofdweg. Waarnemer Jan Dunnink

Patrijs

22-03-2005 3 ex. Staphorst, nabij zwembad/Gorterlaan.
Waarnemer Harm Bloemhof



Zwarte specht

21-02-2005 1 ex. Boswachterij Staphorst, Zwarte Veentje.
Waarnemer Jan Dunnink

27-02-2005 1 ex. Dickninge in nieuwe holte in beukenboom. Waarnemers
Ferdi Knotters, Arie Kreule, Janny en Jan Paasman

26-03-2005 1 ex. Dickninge. Waarnemer Hans Waldeck

02-04-2005 1 ex. Boswachterij Staphorst, Zoere Grachten. Waarnemer
Anton Schuring

Groene specht

02-02-2005 1 ex. IJhorst, voormalige rioolzuivering. Waarnemer Koop Tis-
sing

Grote bonte specht

09-01-2005 2 ex. Meppel, Wilhelminapark. Waarnemer Anton Schuring

25-02-2005 1 ex. Staphorst, in eikenboom achtertuin Venneland 3. Waar-
nemer Herman van Arnhem

Houtsnip

04-03-2005 1 ex. De Wijk, doodgevlagen tegen raam van de familie
Wassenaar. Melder Harry van Wijk

Grote lijster

26-03-2005 1 ex. Dickninge. Het leek wel of hij een soort baltsvlucht maakte.
Waarnemer Hans Waldeck

Zanglijster

04-02-2005 1 ex. Meppel bij zwembad, volop op zang. Waarnemer Albert
Dragt

Koperwiek en Kramsvogel

1e wk 03-05 meerder ex. IJhorst, in eigen tuin na hevige sneeuwval. Waar-
nemer Harry van Wijk

Turkse tortel

23-01-2005 1 kapot ei, IJhorst, in eigen tuin. Waarnemer Harm
Bloemhof



IJsvogel

21-12-2004 1 ex. Staphorst, Rechterensgracht/Kerkenland.
Waarnemer Jan Hoeve

13-03-2005 1 ex. Dalfsen, Bovensloot op de hoek van Marshoekersteeg
en de Koepelallee. Waarnemer B.H. Veerbeek

Goudvink

15-01-2005 1 paartje, IJhorst, Carstenbos. Waarnemer Harm Bloemhof

Witte kwikstaart

20-01-2005 plm. 10 ex. Staphorst, Staphorsterkerkweg. Waarnemer Peter
Hulst

Putter

13-03-2005 2 ex. Dalfsen, Koepelallee net over de Vechterweerdstuw.
Waarnemer B.H. Veerbeek

Geelgors

22-03-2005 plm. 20 ex. Staphorst, nabij zwembad/Gorterlaan. Waarnemer
Harm Bloemhof

Tjiftjaf

21-03-2005 1 ex. Staphorst, Kerkengat gezien en gehoord. Waarnemer
Harry van Wijk

23-03-2005 2 ex. Staphorst, Kerkengat gezien. Waarnemer Harry van
Wijk

23-03-2005 1 ex. Staphorst-Noord. Waarnemer Berend Witte

26-03-2005 1 ex. Dalfsen, in de kom gehoord. Waarnemer Jan Paasman

26-03-2005 1 ex. Dalfsen op begraafplaats Welsum gehoord. Waarnemer
Jan Paasman

Fitis

01-04-2005 meerdere ex. IJhorst, De Vledders. Waarnemer Jan Paasman

Boerenzwaluw

29-03-2005 3 ex. Boswachterij Staphorst, De Zwarte Dennen. Waarnemers
diverse vrijwilligers Doe- en Kijkdag, waaronder ondergete-
kende

Zoogdieren:

Ree

06-02-2005 11 ex. IJhorst, Reestenland, in weiland tegenover A. Muller.
Waarnemer Koop Tissing

Vlinders:

Atalanta

03-04-2005 1 ex. Staphorst-Noord. Waarnemer Berend Witte

Citroenvlinder

16-03-2005 1 ex. Meppel, Wilhelminapark. Waarnemer Anton Schuring

22-03-2005 5 ex. Meppel/Staphorst, Reestlaan/Lankhorst. Waarnemer
Anton Schuring

23-03-2005 1 ex. Staphorst, Bergiersweg. Waarnemer Anton Schuring

23-03-2005 1 ex. Staphorst-Noord. Waarnemer Berend Witte

Gehakelde aurelia

31-03-2005 1 ex. Staphorst-Noord. Waarnemer Berend Witte

Kleine vos

14-11-2004 1 ex. Staphorst, Berkenstouwe. Waarnemer wijlen H. Nijboer.
Dit is zijn laatste waarneming

21-03-2005 1 ex. Staphorst-Noord. Waarnemer Berend Witte

21-03-2005 1 ex. Staphorst, achter reservaat SBB aan Staphorster Grote
Stouwe. Waarnemer Harry van Wijk

Oranjetipje

04-04-2005 1 ex. (mannelijk) Dedemsvaart, park achter voormalig gemeen-
tehuis. Waarnemer Jan Paasman. Reeds doorgegeven aan
www.natuurkalender.nl

Planten:

Bosanemoon

30-03-2005 Staphorst-Noord. Waarnemer Berend Witte

Hazelaar

17-01-2005 Oud-Avereest achter kerk, zowel mannelijke als vrouwelijke bloemen. Waarnemer Jan Paasman. Reeds doorgegeven aan www.natuurkalender.nl

Hondsdrif

31-03-2005 Staphorst-Noord. Waarnemer Berend Witte

Klein hoefblad

20-03-2005 Staphorst-Zuid. Waarnemer Berend Witte

Kraaiheide

01-04-2005 veel bloeiende ex. IJhorst bij Kerstboomberg. Waarnemer Jan Paasman

Maarts viooltje

20-03-2005 Staphorst-Noord. Waarnemer Berend Witte

Pinksterbloem

01-04-2005 Staphorst-Noord. Waarnemer Berend Witte

03-04-2005 Dedemsvaart, Hoofdvaart. Waarnemer Jan Paasman. Reeds doorgegeven aan www.natuurkalender.nl

04-04-2005 Punthorst, Schapendijk. Waarnemer Harry van Wijk



Sleedoorn

31-03-2005 Staphorst-Noord. Waarnemer Berend Witte

Sneeuwkllokje

16-01-2005 veel bloeiende ex. Dickninge. Waarnemers Janny en Jan Paasman. Reeds doorgegeven aan www.natuurkalender.nl

14-02-2005 Staphorst-Noord. Waarnemer Berend Witte

Speenkruid

20-03-2005 Staphorst-Noord. Waarnemer Berend Witte

Witte dovenetel

16-01-2005 bloeiend ex. Dickninge. Waarnemers Janny en Jan Paasman. Reeds doorgegeven aan www.natuurkalender.nl

Geleedpotigen:

Noordamerikaans rivierkreeft

Wk 8 2005 Voorste deel gevonden, Staphorst, schouwpad aan westzijde A28 iets ten noorden van Scholenweg. Waarnemer Evert Padberg. Ondergetekende heeft er een digitale foto van gemaakt.

Graag ontvang ik weer veel waarnemingen.

Jan Paasman, Iepenlaan 7, 7707 BB Balkbrug, tel.: 0523 - 657371

e-mail: jan_janny_paasman@hotmail.com

NESTKASTEN ONDERZOEK JAAR 2004

Hier nog de bezettingspercentage's van de routes in het staatsbosbeheer.

De route van :

Kappe 64,9 %,

C Aalbers 36,8%

J Nijboer 69,6 %

Douma 49,3 %

J Vos 44 %

T H Tuin 60 %

E Tuin 37,8 %

C Bisschop 55,8 %

H.v.d.Wijk / Padding 47,1 %

Rolleman 49,1%

H Dunnink 75,9 %

J Hoeve 81,6 %

Rosanne en Roy Rolleman 69,2 %

Hoeve H Nijboer 62,2 %

H Huls 59,6 %

J Tromp 68,9 %

A.v. Nierop 54,8 %

L Blaauw 71,3 %

Bult/Talen 28 %

B Witte 81,8 %

Fam Lubek 65,2 %

K Koobs 58,5 %

Witte /Timmer 51,2 %

J Mussche 67,2 %

G. J. Timmer 45,2 %

P. Siepel 51,9 %

Tot slot nog dit :

U kunt zien dat de percentages aardig verschillen met vorig jaar.

De meeste routes zijn lager bezet dan vorig jaar in de staatsbossen maar bij nader onderzoek blijkt dat er veel verstoringen waren zoals de boommarter. Deze heeft in verschillende routes ernstige verstoringen veroorzaakt.

Het weer was ook minder ideaal voor de hollenbroeders veel kortere doch hevige nattere perioden en dan is er op dat moment weinig voedsel voor de hollenbroeders.

NESTKASTEN

Hoofdstuk 2

Ik wijk wat af van hoofdstuk 1 en het vervolg omdat het onderwerp het plaatsen van nestkasten en nestkastcontroles op dit moment toepasselijker vind.

Het plaatsen van nestkasten

Nestkasten die pas geïmpregneerd zijn, kunnen het beste al in de wintermaanden worden opgehangen. Dit vergroot de kans op bezetting in het voorjaar. De plaatsen waar de kasten komen te hangen worden vastgesteld aan de hand van de kaart waarop de mogelijke hangplaatsen zijn ingetekend. In het veld wordt beoordeeld of de omgeving geschikt is. Er wordt gelet op het biotoop en op omstandigheden, die misschien tot verstoring zouden kunnen

leiden. Dit kunnen dingen zijn die niet op de kaart zijn aangegeven, zoals een huis, een schietbaan of een werkplaats van bosbouwers. De kaart die werd gebruikt, kan verouderd zijn. Als men zich tot doel heeft gesteld nestkasten op te hangen als natuurbeschermingsmaatregel, dan moet men er zich van overtuigen, dat er werkelijk een gebrek is aan natuurlijke broedholten. De keuze van de boom waar de kast aan wordt opgehangen zal dikwijls worden bepaald door het gebruikte ophangstelsel.

In open bossen kunnen de kasten het beste met de vliegopening naar het zuidoosten worden gehangen. De kast wordt dan door de boom beschermd tegen regen en wind uit westelijke richting. In dichte bossen is de ophangrichting minder belangrijk. De kast moet worden opgehangen tegen een droge plek van de stam. Stukken van de boomschors waarlangs regenwater wordt afgevoerd zijn vaak herkenbaar aan een donkere verkleuring.

Een nestkast mag nooit in de zon worden gehangen. Voor de jongen, die in het nest dicht tegen elkaar aanliggen en zelf veel warmte produceren, kan de temperatuur te hoog worden. Het komt wel eens voor, dat hierdoor een nest met jongen verloren gaat.

In rustige gebieden waar de kans op verstoring of vernieling door mensen klein is, kunnen de kasten op 1,20 tot 1,80 meter hoogte worden opgehangen.

Nestkasten bedoeld voor de zelfde soort, mogen niet te dicht bij elkaar worden opgehangen. Zou men een kast ophangen binnen het territorium van een vogel uit een naburige kast, dat zal deze zijn soortgenoten uit zijn territorium verjagen, zodat de kans op bezetting gering zal zijn.

Door de nestkasten dicht bij elkaar te hangen kan het aantal soorten nestkastbewoners kunstmatig worden verhoogd, omdat veel vogelsoorten wel andere soorten in hun omgeving dulden.

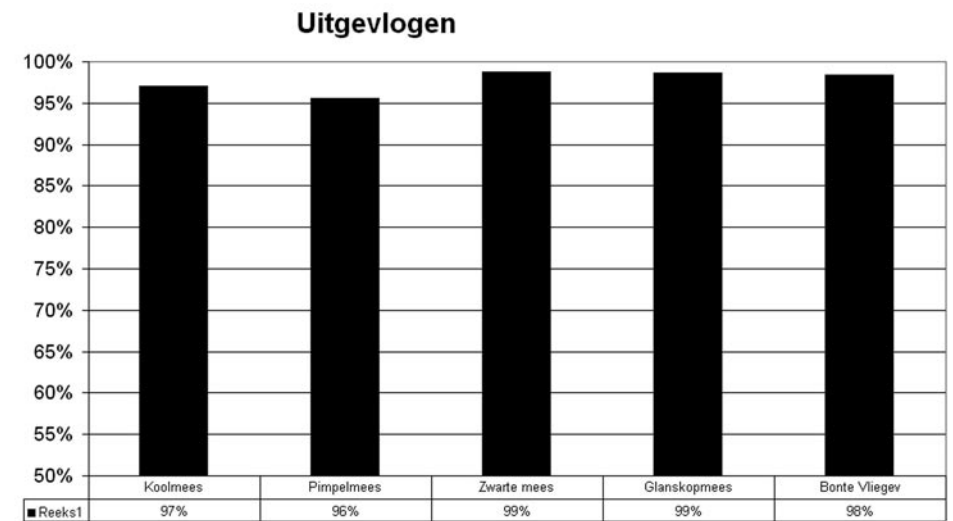
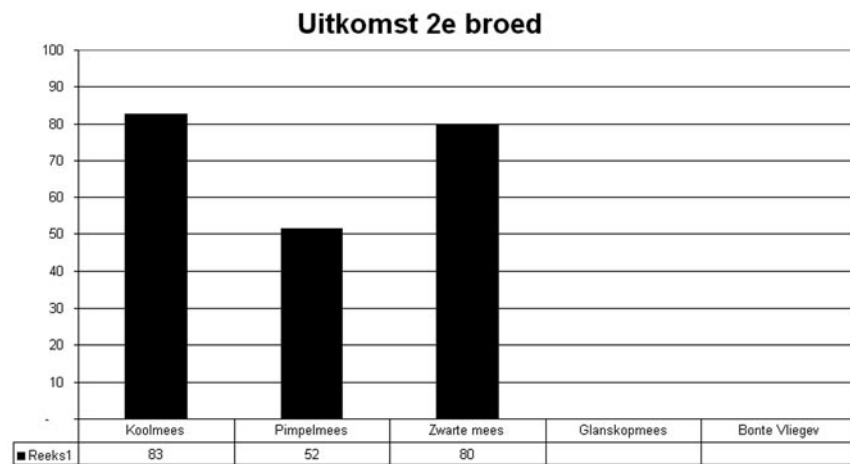
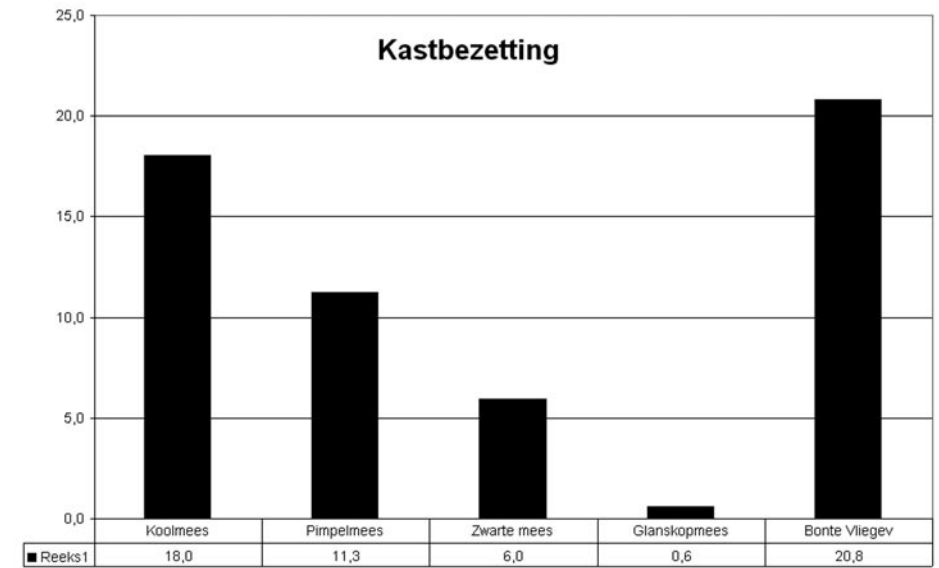
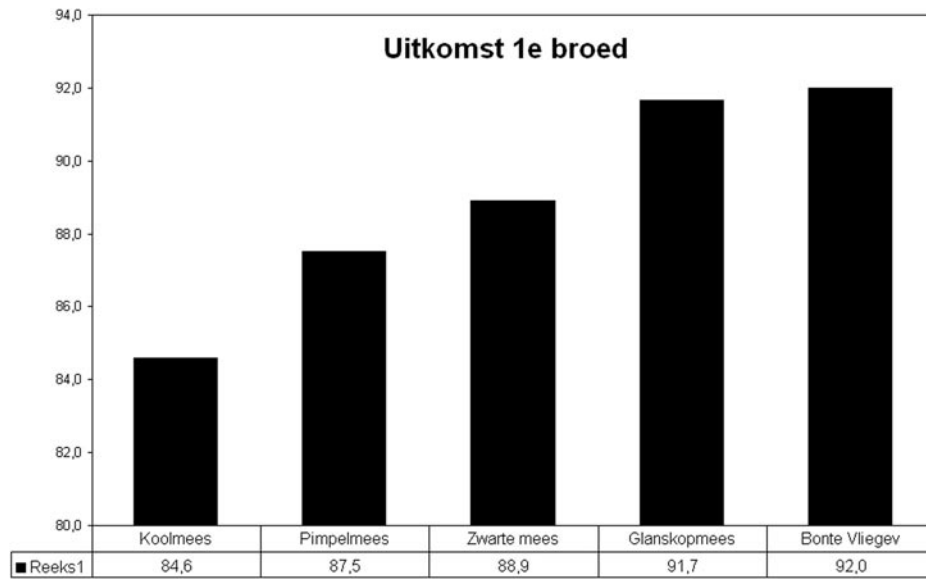
Controleurs behandel ik op website: www.Natuurbeschermingsvereniging.nl

Tot de volgende keer.

J Nijboer

Totaal overzicht nestkastcontrole

Jaarrn 2004	AANTAL KASTEN										1475				Bezattingspercentage: 57,3										
	Bewoning		Broedsels		Nestkast		Eieren		Totaal		Jongen		Totaal		Verstoorde		Dode		Uitgevlogen		Gemiddeld				
	Bkast	%	1e	2e	Totaal	1e	2e	1e	2e	1e	2e	1e	2e	1e	2e	1e	2e	1e	2e	aantal	%	eieren	jongen		
Koolmees	266	18,0	239	46	285	19	2130	237	2367	1802	196	1998	84,6	83	39	14	255	11	30	1,5	1939	97%	8,9	7,5	
Pimpelmees	166	11,3	155	15	170	4	1571	98	1670	1375	51	1426	87,5	52	17	10	92	6	31	2,2	1363	96%	10,1	8,9	
Zwarte mees	88	6,0	73	26	99	11	631	187	818	561	149	710	88,9	80	6	6	32	4	6	0,8	701	99%	8,6	7,7	
Kuilmees	1	0,1	1		1		7		7	7		7	100,0								7	100%	7,0	7,0	
Matkopmees																									
Glanskopmees	9	0,6	9		9		84		84	77		77	91,7								76	99%	9,3	8,6	
Bonte Vlieg	307	20,8	307		307		1839		1839	1692		1692	92,0		17	6	33	2	25	1,5	1666	98%	6,0	5,5	
Gekr Roodstaart	1	0,1	1		1		8		8	7		7	87,5								7	100%	8,0	7,0	
Grauwe Vlieg																									
Spreeuw																									
Kauw																									
Ringmus																									
Boomkruiper	3	0,2	3		3		21		21	21		21	77,0		1	33		6	28,6		15	71%	7,0	7,0	
Winterkoning																									
Roodborst																									
Gr Bonte Specht	4	0,3	4		4		28		28	15		15	53,6								15	100%	7,0	3,8	
Boomklover																									
Totalen	845	57,3	792	87	879	34	6319	523	6842	5557	396	5953			80	412	98	164					5769		



OOK HEEL VROEGER WAS ER AL NATUURBESCHERMING

Al die zorg voor de natuur, die acties tot behoud van boomwallen, de moeite die sommige gemeentebesturen zich getroosten om bij uitbreidingsplannen een enkele stoere beuk of eik te sparen, de publicatie door de Staatsuitgeverij van een lijst van beschermde planten, dat moet wel van de laatste jaren zijn. Want als het over het milieu gaat, dan springt in deze tijd iedereen uit zijn stoel om zijn waarschuwend stem te laten horen.

Doch de natuurbescherming was er heel vroeger al. De bescherming van het wild was door de eeuwen heen al een stokpaardje van de overheid. Daar zat overigens fiks wat eigenbelang achter, want de regeerders van toen waren veelal ook verwoede jagers en bezitters van landgoederen. Ze wilden graag dat er wat te jagen overbleef en waren daarom gul met beschermende maatregelen en nog guller in het uitdelen van zware straffen aan stropers.

Voor de flora hadden ze minder belangstelling. En toch bestond er reeds in 1564 een ordonnantie, waarbij het verboden was jonge eiken om te hakken, te schillen of te beschadigen. Er stond een stevige boete op overtreding. En in 1591 moest iedereen, die met permissie een eik omhakte daarvoor een jonge eik planten. Nu mag men welhaast aannemen, dat de zorg omtrent de eik niet alleen werd ingegeven door pure liefde tot alles wat leeft en groeit. Eiken leverden solide timmerhout op. Voor de scheepsbouw en met name voor de bouw van oorlogsschepen was het zelfs onmisbaar. Maar koning Lodewijk Napoleon ging alweer een stapje verder.

In 1808 breidde hij de beschermende maatregelen uit tot alle houtsoorten. "Beuken, Iepen, Berken, Dennen of Elzen, zonder onderscheid, van wat natuur van Hout of Onhout het zijn moge". Zo stond er geschreven. Ja, zelfs "dorre of groene takken van bomen, Heesters, Schaarhout, of hoe ook genaamd. Heggen en tuinen hieronder begrepen", moest voortaan zuinig mee worden omgesprongen.

Als men ziet wat er in onze tijd vernield wordt in openbare plantsoenen en parken, dan zou het niet eens verkeerd zijn, wanneer koning Lodewijk Napoleon nog even terug kwam om rechtertje te spelen...

L. Blaauw



OVERZICHT VAN TERUGGEMELDE GERINGDE VOGELS UIT DE REGIO

- | | |
|---|--|
| KOOLMEES nr. AH.76.326, geringd op 25-05-2004 resp. als pull in nk. 50, route 2, bosw. Staphorst. | op 09-11-2004 en 03-12-2004 gecontroleerd door ringer Gerrit Gerritsen te ZWOLLE. Het bleek een vrouwtje te zijn. Afstand 17 km. |
| KOOLMEES nr. AH.80.924, geringd op 06-06-2004 als pull, in nk. 965, route 22, bosw. Staphorst. | op 14-11-2004 gecontr. door ringer B.J. Speek te Laag Keppel. Afstand 69 km. |
| BOOMKLEVER nr. V.232.621, geringd op 14-05-2004 in nk. H.97, Ommerschans als pull. Route 50. | op 09-11-2004 gecontr. door ringer Gerrit Gerritsen te Zwolle. Afstand 23 km. |
| KERKUIL nr. 5.351.884, geringd op 24-06-2002 als pull in Uilekast 275, Punthorst. | op 23-09-04 levend gecontr. in nestkast te Bergum, Fr. bij Haanstra. Broedend. Afstand 69 km. |
| KERKUIL nr. 5.358.960, geringd op 08-06-2004 als pull te Giethoorn door ringer W.Engelsman, Steenwijk. | op 12-10-2004 dood gevonden op industrieterrein te Havelte. (G. Hilbrands) Afstand 12 km. |
| KERKUIL nr. 5.383.045, ger. op 21-06-2004 in kast van W. Pool te Berghuizen 10 als pull. | op 20-11-2004 dood gevonden (verhongerd of verzwakt) te Ypecolsga, Fr. door ringer W. Louwsma te Elahuizen. Afstand 52 km. |
| KERKUIL nr. 5.383.141, ger. op 31-08-2004 als pull in kast Veuger te Kerkenveld, Route 10a. | op 02-12-2004 verkeersslachtoffer te Hoogstede, Weser-Ems, Duitsland. Afstand 32 km. |
| KERKUIL nr. 5.385.391, geringd op 13-07-2004 in kast B. Luten te Linde als pull. | op 27-11-2004 dood gevonden te Munnekezijl, ri Zoutkamp. Melder K.J. Nanninga, Zuid-horn. Afstand 79 km. |

- KERKUIL** nr. 5.385.432, ger. op 21-07-2004 als pull in kast A.J. ter Veld Anholt, ref. Fr. Mager. op 04-01-2005 verkeersslachtoffer te Sonnega, Fr. Melder Hans Sloot uit Wolvega. Afstand 32 km.
- KERKUIL** nr. 5.385.442, ger. op 21-07-2004 als pull in kast H. Udding, Pesserveldweg 1, Pesse (Ref. Fr. Mager). op 04-12-2004 te Pesse dood in nestkast. Meldster: Aimee Roumans uit Hoogeveen. Afstand 0 km.
- KERKUIL** nr. 5.386.782, ger. op 05-11-2004 als pull, in kast te Damwoude bij Halbersma. op 14-12-2004 verkeersslachtoffer te Dokkum. Melder B. Bruins uit De Wijk, die de uil op brandstoftank van zijn auto kreeg. Afstand 5 km. Ref. H. Krale, Staphorst.
- KERKUIL** nr. 5.387.101, geringd op 09-09-2004 als pull in kast De Wheem, Oud Avereest. op 04-01-2005 verkeersslachtoffer te Hoonhorst. Afstand 17 km. ref. J. van Buren.
- KERKUIL** nr. 5.387.111, ger. op 22-09-2004 als pull in kast R. Sluyp, Oshaarseweg, Koekange. op 25-10-2004 verkeersslachtoffer te Koekange. Melder Slomp uit Noord-scheschut. Afstand 3 km.
- KERKUIL** nr. 5.387.116, ger. op 27-09-2004 als pull in kast J. Visser, Haakswold 38, ref. route 37. op 02-12-04 verkeersslachtoffer te Meppel, N375 kmpl. 18,6. Meldster Karin Uilhoorn Prov. Drenthe PLG Assen afstand 2 km.
- OOIEVAAR** nr. HELGOLAND 893K893K, geringd op 29-07-1988 in Tierpark Eekholt, Schleswig Holstein, Duitsl. op 05-04-2001 te Rouveen bij Kl. Harink bij broedsel. Ring verloren. Afstand 292 km.
- KNOBBELZWAAN** nr. 627H627H, geringd op 12-08-1992 als pull te Veerslootslanden, Rouveen. op 31-12-1999 te Lellens bij Ten Post gepakt door wild zoogdier. Melder K. Veldkamp, Delfzijl. Afstand 83 km.
- BONTE VLEGENVANGER** nr. Brit. Museum London SW 7 N756783, ger. pull. op 05-06-1999 te Ealinghearh, Newby Bridge, Country Cumbria Engeland.(BTO London) 54.15 N; 03 1W. op 08-05-2002 broed. wijfje in nk. 34, Bollinkbos, IJhorst en op 10-05-2004 broed. in nk. 28, Vossenburcht, IJhorst. Afstand 642 km. Verstreken tijd: 1801. Richting: 107.
- TORENVALK** nr. Arnhem 3.563.230, geringd op 10-07-1999 als pull te Mantgum. op 12-01-2000 gevangen en los te San Roque, Cadiz, Spanje. 36.13 N. 05 23 W. Afstand: 2072 km.
- SPERWER** nr. Arnhem 3.562.955, op 23-06-2002 als pull geringd te Patterswolde, Lappen-voortpolder, Dr. op 03-05-2003 dood gevonden te Donkerbroek. Afstand 29 km. Melder: W. Meijerhof, Donkerbroek.
- KOKMEEUW** Copenhagen 6232809, geringd op 15-06-1991 te Bago Lil-lebaelt, Denemarken. op 07-12-2000 dood gevonden te Oostmahorn. Afstand 318 km. Melder J.A. de Vries, Zwaagwesteinde.
- EIDEREEND** Helsinki DT024051, geringd op 30-05-1985 te Ronnskar Kirkkonummi Usima, Finland. op 03-01-2001 dood gevonden Holwerderpier Afstand 1342 km. Melder J.A. de Vries Zwaagwesteinde.
- GLANSKOPMEES** nr. Arnhem AG 48327, geringd op 14-05-2004 als pull in nk. 31, Oud Avereest, Route 50. op 23-12-2004 tegen glas dood gevlogen te Den Kaat Balkbrug. Afstand 2km. Melder G. v.d. Ham, Den Kaat 9.
- KERKUIL** nr. Arnhem 5.351.741, geringd als pull op 07-06-2001 in kast R. Smid, te Dalerpeel, 't Woeste 10. op 14-05-2004 broed. in nestkast aangetroffen te Calberlah, Braunschweig, Duitsland. Afstand 267 km.
- KERKUIL** nr. Arnhem ger. op 02-07-2004 als pull te Wapserveen Midden (kast G.Kuiper) op 24-12-2004 verkeersslachtoffer te Nuis, gem. Marum, Gron. Melder H. Bloem, Roden. Afstand 35 km.

Dit was dan tot dusver de oogst van de terugmeldingen. Gaarne tot een volgende maal.
 Namens Ringst. GO8
 Jac. Mussche coördinator. Blaauw

DE VOGEL VAN DE RODE LIJST

De Veldleeuwerik (*Alauda arvensis* L.)

Door de zachte winter zullen verschillende trekvogels waarschijnlijk wat eerder aankomen dan dit bij ongunstiger weersomstandigheden het geval pleegt te zijn. Een van de vogels, die echter onder alle omstandigheden in februari al weer kan worden waargenomen, is de Veldleeuwerik. Niets is gemakkelijker te herkennen dan de zang van deze soort. Als men hoog boven het bouwland of de weilanden een vogel ononderbroken hoort zingen,



kan men er zeker van zijn dat het een Veldleeuwerik is. Vaak kost het veel moeite de zeer hoog vliegende vogel te bespeuren. Zijn baltsvlucht is zeer karakteristiek. De vogel vliegt steil omhoog, stijgt steeds hoger, waarbij hij onophoudelijk zingt, hij vliegt daarna volgens lange, schroefvormige banen en komt geleidelijk lager en laat zich tenslotte snel en loodrecht neervallen. Met zingen wordt pas gestopt op het moment dat de vogel de vleugels sluit om de laatste aantallen meters als een steen in veld te vallen. Slechts 's avonds en 's morgensvroeg zingt de Veldleeuwerik ook op de grond. Na de Nachtegaal is de Veldleeuwerik de meest bezongen vogel.

De Veldleeuwerik is een soort, die echt thuis hoort in open landschapstypen en men zal hem nooit in bossen vinden. Hij hoort thuis in terrein met weilanden en korenvelden. We zouden hem een steppevogel kunnen noemen. De dofbruine kleur, waardoor de vogel nauwelijks zichtbaar is, als hij zich op de grond bevindt, en voorts zijn lichte tred en snelle loop wijzen erop.

Terwijl de meeste vogels graag waterbaden nemen gebruikt de Veldleeuwerik, oorspronkelijk een bewoner van het steppelandschap, slechts stofbaden. Als één van de weinige zangvogels heeft deze soort bij het ten gehore brengen van de zang helemaal geen behoefte aan een verhoging, zoals een paal, struik of boom. Veldleeuweriken stijgen in de broedtijd overdag geregeld op en laten dan hun helder klinkend lied horen, terwijl zij hoog in de lucht op een vaste plaats stil hangen. Doordat zij vanuit een hoge post in de lucht zingen, is het geluid van deze "pelgrim van de hemel" tot ver in de omtrek te horen. De vol afwisseling zijnde zang, waarin vaak de geluiden van andere vogels verweven zijn, wordt meestal tijdens de steile vlucht omhoog ononderbroken ten gehore gebracht. Kenmerkend is de schrille ongeveer als "trriek" of "tsjirrup" klinkende lokroep.

Van onze trekvogels is de Veldleeuwerik, zoals reeds eerder werd aangehaald, de vogel, die het vroegst terugkeert uit zijn winterkwartier. Reeds in februari

kan men op gedeeltelijk nog met sneeuw bedekte velden enige groepjes leeuweriken zien. Uit ringwaarnemingen van Veldleeuweriken is gebleken, dat de mannetjes het eerst aankomen, waarna zij onmiddellijk hun broedterritorium bezetten; veel later arriveren de wijfjes.

Vechtpartijen om het territorium vinden bij de Veldleeuwerik zeer veelvuldig plaats. Als een mannetje het territorium van een van zijn burens is binnengevlogen, wordt hij dadelijk in de lucht door de "eigenaar" aangevallen; de 2 vechtersbazen rollen dan soms op de grond, waar zij hun strijd vaak nog voortzetten. Het is nog niet geheel duidelijk waarom juist de Veldleeuwerik zo fel reageert op schending van de grenzen van zijn territorium en op het binnendringen in zijn gebied, want op de weiden en akkers vestigen de paartjes zich nooit dicht bij elkaar. In tegendeel, meestal is de afstand tussen de broedplaatsen aanzienlijk, zodat er geen verklaring voor deze agressieve houding voor de hand ligt. Voedselconcurrentie evenmin kan de oorzaak zijn van dit strijdlustige gedrag. Want het ruime terrein biedt meer dan genoeg voedsel, zowel in de vorm van zaden als van insecten. Bij andere zangvogelsoorten, die in het bos in veel engere ruimten broeden, is het voor de instandhouding van de soort, een veel gebiedener noodzaak dat de grenzen van het territorium scherp zijn afgebakend; in dat geval zijn gevechten om het territorium zeer begrijpelijk, maar bij de leeuweriken-vlucht met hun ruime broedgebied, zou men menen dat noch de voedselvoorziening, noch het broedsel gevaar loopt. Het is echter mogelijk dat de hoog in de lucht vliegende en ononderbroken zingende buurvogel bijzonder prikkelend werkt. De reactie op schending van de territoriumgrenzen is bij iedere soort anders. Vogelsoorten, waarvan de nesten vaak dicht bij elkaar liggen, bijvoorbeeld van de kokmeeuw, zijn er aan gewend soortgenoten in hun nabijheid te zien, zodat in dat geval een strijd om de grenzen van het territorium nauwelijks voorkomt. Ik heb vroeger in het Westhuizingerveld eens een paar mannetjes zien "kempen". Ik had met de kijker een rustig plaatsje opgezocht. De "heren" zetten hun korte kuifje op, terwijl de veren bol op het lichaam stonden. Na een onbloedig gevecht, werd uiteindelijk het broedterrein van beiden bepaald waarna onmiddellijk met de nestbouw wordt begonnen om dan als goede burens verder te leven, zonder zich met elkanders zaken te bemoeien.

Niet alleen de aankomst van de Veldleeuwerik ligt vroeg maar de vogel broedt ook vroeg in het jaar. Vaak is het nest al in maart klaar. Voor het nest wordt een kuiltje gezocht of gemaakt in een graspol, het nest wordt verder gemaakt en gevoerd met droge plantenzaden. Het bevindt zich op weilanden, korenvelden en klavervelden. Het is een van de moeilijkst vindbare nesten. Er worden 3 tot 5 eieren gelegd, gewoonlijk pas in het midden van april. De grijs en bruin gespikkelde eitjes worden alleen door het wijfje bebroed. Na 12 tot 14 dagen komen ze uit. De jongen worden door beide ouders vooral met insecten gevoed. Overigens is de Veldleeuwerik vegetariër, het liefst eet hij allerlei zaden. Als de jongen van het eerste broedsel zijn groot gebracht

volgt een 2e broedsel. De jongen van het 1ste broed verlaten spoedig het broedterrein van de ouders en vliegen dan in troepjes ver van de ouderlijke "woning" rond. Wanneer de jongen van het 2e broed bijna volwassen zijn, is meestal de maaitijd aangebroken. Het komt dan ook voor dat jonge Veldleeuweriken aan de maaimachine ten offer vallen.

Vroeger werden grote aantallen van deze vogels voor de kooi gevangen en om het wildbraad gevangen.

De jonge Veldleeuweriken kunnen pas vliegen als zij 3 weken oud zijn, dan kunnen zij zich zelfstandig voeden. Ook dan zijn zij in staat om snel te lopen. Onze Veldleeuweriken verlaten ons land meestal in de herfst; de wegtrek kan tot november duren en af en toe overwinteren ook Veldleeuweriken bij ons. Kon men in de zeventiger jaren de Veldleeuwerik in het Westerhuizingerveld onder IJhorst algemeen horen en ook zien, het is daar nu stil geworden en het eens door dichters bejubelde leeuwerikzang een zeldzaamheid geworden. Twintig jaar geleden was de Veldleeuwerik op de Merel en Huismus na, nog de talrijkste broedvogel in ons land. De achteruitgang is het sterkst in de graslanden. In talloze graslanden en uiterwaarden wordt de Veldleeuwerikzang nog maar amper gehoord. Bollenvelden lijken voor deze soort gunstiger te zijn dan modern beheerd grasland, omdat het totale oppervlak van dat type cultuurland vrij beperkt is, zal het totaal aantal broedparen klein blijven.

Vroeger klonk in de lente overal het gezang en was het de muziek van de lente. Dat maakte dit vogeltje natuurlijk zo populair bij dichters, zoals bijvoorbeeld Guido Gezelle, die over "beminde en zoete zanger" sprak, doch anno 2005 wordt dat zo bejubelde zangertje de deur uitgewerkt door verschillende oorzaken. De sterke afname wordt, behalve in Nederland, ook in andere Europese landen geconstateerd en de Veldleeuwerik staat thans in Europees verband als een kwetsbare soort te boek. Toen Europa nog vrijwel helemaal met bossen bedekt was, kwam de Veldleeuwerik alleen voor op de Aziatische steppen. Later volgde hij de mens, die begonnen was met het bedrijven van landbouw en daarom steeds meer open terrein creëerde. Bossen werden daartoe gekapt en akkers werden aangelegd en de Veldleeuwerik verscheen er om er te blijven, totdat in de vorige eeuw de landbouwmethoden ineens drastisch veranderden. Dat heeft gedurende de laatste 50 jaar een dramatische teruggang van de weidevogels teweeggebracht. En met de teruggang van de weidevogels, verdween ook de Veldleeuwerik. Willen we deze zanger voor de toekomst bewaren of terughalen, dan dienen er in de landbouw maatregelen worden genomen om de achteruitgang voor de toekomst, voor onze toekomstige generatie, een halt toe te roepen. Door het intensieve grondgebruik in de akkerbouw en de toepassing van bestrijdingsmiddelen waardoor er minder voedsel is. De Veldleeuwerik heeft immers 's zomers een overwegend dierlijk dieet en 's winters plantaardig. De wijze waarop de mens zijn voedsel nu produceert, dwingt de Veldleeuwerik af te haken. Een veeg teken dat je Vogelaars steeds meer hoort zeggen: "Vind je ook niet dat

er tegenwoordig zo weinig Veldleeuweriken zijn?"

In veel Europese akkergebieden is men overgegaan van zaaien in het voorjaar naar zaaien in het najaar, zodat er voor de vogels minder zaden en graan als voedsel beschikbaar is. Om de soort te helpen, zou er weer meer diversiteit moeten komen in de te verbouwen gewassen en men zou weer terug moeten keren naar de methode om na de oogst de stoppels gedurende de winter op het land te laten staan. In akkerland zou ploegen en scheuren van de grond in het broedseizoen moeten worden vermeden.

Een andere ernstige bedreiging zijn de vangst en de jacht in Frankrijk. In dat land worden jaarlijks meer Veldleeuweriken bemachtigd dan er in Nederland broeden. Ook in Italië en Spanje worden jaarlijks nog altijd vele duizenden leeuweriken gevangen en gedood om de tong te strelen van lieden die op een andere manier van vogels genieten dan wij en blijkbaar niet de zoete zang kennen van de "pelgrim van de hemel" en men smult daar nog steeds van leeuwerikborst, ondanks de vele protesten van ons Noord-Europeanen. Maar ons past toch wel enige bescheidenheid. In ons land werden in vroegere jaren veel Veldleeuweriken gevangen en gedood, met gebruikmaking van strikken gemaakt van paardenhaar. Deze strikken werden in de bomen aangebracht en achter lijsterbessen opgehangen. De vogels behoefden nu slechts hun lichaam er door te steken, waardoor ze zich ophingen. In die tijd waren de Noord-Europeanen ook niet zo fijngevoelig. Nu zullen wij die handelingen walgelijk noemen. Onze oud-natuurvriend kapper Albert Spijkerman uit Staphorst heeft het zelf nog meegemaakt en naverteld.

Ook uit het Ringonderzoek komt naar voren dat het aantal broedgevallen van de Veldleeuwerik achteruitgaat, dit blijkt een duidelijke afname van het aantal pulli. Vooropgesteld dat in de periode van 1911-2003 in het totaal 82.656 Veldleeuweriken in Nederland werden geringd, zowel pulli als volgroeid. Werden in de jaren 1971-1975 nog respectievelijk 171, 170, 156, 209 en 198 jongen geringd, vanaf 1985 t/m 2003 liep dit aantal geringde jongen behoorlijk terug, met respectievelijk 11, 24, 22, 52, 15, 15, 11, 5, 8, 4, 30, 8, 5, 5, 10, 40 en 62 stuks. Persoonlijk heb ik nimmer Veldleeuweriken kunnen ringen in mijn 41 ringjaren. Je vindt nu eenmaal heel moeilijk een nest met jongen. Volwassen werden landelijk gedurende de trek wel veel gevangen, doch daar zijn massa doortrekkers bij. In de periode 1970-1975 waren dit 14184 stuks, in de periode 1980-1985 was het aantal 18228 stuks en 1995-2000 slechts 8529 volgroeide Veldleeuweriken. De vermindering zette zich daarna ook verder voort in de jaren 2001-2003 met resp. 1662, 841 en laatstelijk 760 stuks. met een totaal over die jaren van 3263 stuks. Van 1911-2003 werden in het totaal 385 teruggemelde Veldleeuweriken geregistreerd.

Resumerende over de teruggang van de Veldleeuwerik: kan worden vastgesteld dat de soort gevoelig is en sinds de jaren 1970 met zo'n 90% is afgenomen, door verruiging broedgebieden, minder insecten, door weinig onkruiden in cultuurland, tekort aan zaden door geringe zomergraanteelt.

En dat intensieve begrazing in natuurgebieden nadelig zijn en tenslotte de vangsten in het zuiden van Europa.

Het wordt hoog tijd, dat de Europese gemeenschap maatregelen neemt, opdat wordt voorkomen, dat onze toekomstige generatie, niet meer kan genieten van de zang van het zo bejubelde, hoogvliegende minstrel onder de vogels...

L.Blaauw

CONCEPT-CIRCULAIRE BEGRIPPEN EN REIKWIJDTE VERBODSBEPALINGEN FLORA- EN FAUNAWET (VERVOLG)

- versie 06-08-2004 -

Artikel 9: Het is verboden dieren, ..., te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Het doel van deze verbodsbepaling is de bescherming van diersoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied.

Het onbewust en onopzettelijk doden van dieren waarvan niet in redelijkheid bekend kan zijn dat ze op het moment en op de plaats van de menselijke handeling aanwezig zijn, valt niet onder deze verbodsbepaling.

Voorbeelden (niet vallend onder artikel 9):

- het aanrijden van een konijn of ree op de snelweg.
- het overrijden van een pad bij het maaien van een grasland.
- het doden of verwonden van een vogel bij boswerkzaamheden, ondanks het nemen van alle benodigde adequate voorzorgsmaatregelen om dit te voorkomen.

Voorbeelden (wel vallend onder artikel 9):

- het overrijden van een nest jonge vogels bij het maaien van een berm, zonder dat voorafgaand aan het maaien alle benodigde adequate voorzorgsmaatregelen zijn genomen om dit te voorkomen.
- het overrijden van padden op een afgesloten of niet-openbare weg tijdens en op het moment van de paddentrek.

Onder het verbod om dieren te vangen of te bemachtigen vallen niet die activiteiten die bedoeld zijn om een acuut risico van het doden of verwonden van dieren of anderszins te voorkomen. Deze activiteiten moeten vluchtig van aard zijn, de dieren mogen niet uit het gebied verwijderd worden en elders opgevangen, en het vangen of bemachtigen mag niet gebeuren met ongeoorloofde middelen. Situaties die door het nemen van preventieve maatregelen voorkomen hadden kunnen worden en voorbereidende werkzaamheden om

een locatie geschikt te maken voor het uitvoeren van voorgenomen activiteiten vallen wel onder de verbodsbepaling. (zie ook artikel 13)

Het loslaten van dieren, nadat ze zijn gevangen om acuut risico op doden of verwonden of anderszins te voorkomen, valt niet onder het verbod van artikel 14 om dieren in de vrije natuur uit te zetten. Dit geldt ook voor het geval het vangen of bemachtigen gebeurt met ontheffing.

Voorbeelden (niet vallend onder artikel 9):

- het oppakken met de handen of met een vangnet van een dier dat onverwacht wordt gesignaleerd op een bouwplaats, waar werkzaamheden al zijn aangevangen, en direct weer loslaten in de onmiddellijke nabijheid van de bouwplaats.
- het vangen van een vleermuis die in een kamer in het huis is beland en weer direct buiten loslaten.
- het vangen van een vogel die naar binnen is gevlogen en weer direct buiten loslaten.

Voorbeelden (wel vallend onder artikel 9):

- het wegvangen van dieren op een locatie waar woningbouw is gepland en waar werkzaamheden nog moeten aanvangen.
- het verwijderen van vogelnesten op een bouwplaats, die daar al zaten vóór de werkzaamheden waren aangevangen.
- het weghalen van een zandbult op een bouwplaats, waar werkzaamheden zijn aangevangen, waarin tijdens het weekend oeverzwaluwen zijn gaan nestelen.

De bescherming van dit artikel strekt zich niet uit tot dieren die voorkomen op een plaats waar ze aantoonbaar en naar alle waarschijnlijkheid alleen als gevolg van, al dan niet bewust uitgevoerde, menselijke activiteiten terecht zijn gekomen. (zie ook artikel 8)

Voorbeelden (niet vallend onder artikel 9):

- rugstreeppad die met aanvoer van grond van elders op een bouwterrein terecht is gekomen dat niet gelegen is in of in de buurt van zijn natuurlijk verspreidingsgebied.
- vroedmeesterpadden in stadsvijvers of particuliere tuinen in Groningen (natuurlijk verspreidingsgebied is het zuiden van Limburg).

Voorbeelden (wel vallend onder artikel 9):

- rugstreeppad die zich uit zichzelf vestigt op een ontgonnen bouwterrein aan de rand van zijn natuurlijk verspreidingsgebied.
- oeverzwaluwen die zich gevestigd hebben in een zandrug op een bouwplaats.
- bevers die op initiatief van of met toestemming van de overheid zijn uitgezet.

Artikel 10: Het is verboden dieren, ..., opzettelijk te verontrusten.

Doel van deze verbodsbepaling is de bescherming van soorten tegen schadelijke en redeloze tegen het dier gerichte menselijke handelingen en activiteiten.

Onder dit verbod vallen niet die activiteiten die altijd al hebben plaatsgevonden en door de aanwezigheid of vestiging van een individu van een beschermde soort in de buurt waar de activiteit plaats vindt blijkbaar geen negatief verontrustend effect hebben.

Voorbeelden (niet vallend onder artikel 10):

- wandelen, fietsen, rijden met gemotoriseerde voertuigen op de daarvoor aangelegde wegen en paden.
- varen op de daarvoor opengestelde vaarwegen, met inachtneming van reeds bestaande geboden of verboden.
- gebruik van was- en toiletgelegenheid op camping of jachthaven waar in of onder de dakgoot een vogel nestelt.
- agrarische werkzaamheden rond, langs, in de nabijheid van al dan niet gemarkeerde nesten van broedvogels, waarbij de nesten zelf niet beschadigd raken.
- werken in particuliere tuin of volkstuin.
- voorbereidende en niet-intensieve werkzaamheden, zoals het blessen van bomen, landmeterwerkzaamheden, plaatsen van markerings- of afscheidingsobjecten.
- inventarisatieactiviteiten, waarbij alleen op zicht of gehoor wordt geteld.
- de handeling van het plaatsen van een (permanent) obstakel, zoals windmolen, gemaal of stuw, in een periode dat op de betreffende locatie geen individuen van beschermde soorten gebonden zijn aan de betreffende locatie.

Voorbeelden (wel vallend onder artikel 10):

- het uitvoeren van bosbouwwerkzaamheden, zoals het kappen van bomen of het wegslepen van gevelde bomen, zonder dat daarbij de nodige voorzorgsmaatregelen zijn getroffen om verontrusting van dieren te voorkomen.
- inventarisatieactiviteiten, waarbij inloopvallen worden gebruikt.
- motorcrossen in een natuurgebied.

Onder het verbod op opzettelijk verontrusten vallen ook niet die activiteiten die bedoeld zijn om soorten te weren of ingrepen met een meer negatief effect te voorkomen. Weren is het nemen van maatregelen om te voorkomen dat dieren zich vestigen op een bepaalde locatie.

Situaties die door het nemen van preventieve maatregelen voorkomen hadden kunnen worden en voorbereidende werkzaamheden om een locatie geschikt

te maken voor het uitvoeren van voorgenomen activiteiten vallen wel onder de verbodsbepaling. (zie ook artikel 9)

Voorbeelden (niet vallend onder artikel 10):

- het plaatsen en in werking hebben van afweermiddelen om te voorkomen dat individuen van een soort zich vestigen op een locatie voor geplande woningbouw.
- het plaatsen en in werking hebben van afweermiddelen om te voorkomen dat schadeveroorzakende dieren op het perceel komen.

Voorbeelden (wel vallend onder artikel 10):

- het plaatsen en in werking hebben van afweermiddelen in een gebied waar al vóór het plaatsen en in werking hebben van deze middelen individuen van een beschermde soort zich bevinden.

Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, ..., te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Doel van deze verbodsbepaling is de bescherming van dieren tijdens de meest kwetsbare periodes in de levenscyclus, zoals de voortplantings- en overwinteringsperiode.

Het artikel beschermt aan de ene kant 'nesten' en aan de andere kant 'holen, voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen'. Bij 'nesten' gaat het meestal om vogelsoorten. Bij 'holen, voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen' gaat het meestal om overige diersoorten. Er is overlap tussen beide categorieën in het geval een vogelsoort jaarrond zijn nest bewoond.

Nesten

Een 'nest' is de woonplaats die vogels vervaardigen om de eieren uit te broeden en de jongen te verzorgen. Voor een verdere aanscherping van de definitie van het begrip 'nesten' wordt onderscheid gemaakt tussen broedseizoen en niet-broedseizoen.

Alle bewoonde nesten in het broedseizoen vallen onder de reikwijdte van artikel 11 en zijn beschermd.

Buiten het broedseizoen kunnen 4 typen nesten onderscheiden worden:

1. nest eenmalig gebruikt, wordt daarna niet meer in gebruik genomen.
2. nest wordt in gebruik genomen door andere soort dan oorspronkelijke bewoner.
3. oorspronkelijke bewoner keert in het volgende broedseizoen terug op eerder gebruikte nest.
4. nest is jaarrond in gebruik.

In de Memorie van Toelichting van de wet staat dat het niet van belang is of nesten daadwerkelijk in gebruik zijn. Uitgangspunt daarbij is dat nesten gespaard moeten worden voor soorten die er voor hun voortbestaan van afhankelijk zijn. Type 1 valt niet onder de definitie van het begrip 'nesten' in artikel 11. Dit type wordt niet weer in gebruik genomen en is dus buiten het broedseizoen niet van belang voor de instandhouding van soorten.

Voorbeelden type 1:

- snoeien van een haag met daarin een verlaten merelnest.
- riet snijden buiten het broedseizoen, ook al bevinden zich daarin nog de verlaten nesten van karekiet of baardmannetje.

Type 2 valt soms onder de definitie van het begrip 'nesten' in artikel 11. Het is voor het voortbestaan van de oorspronkelijke bewoners van deze nesten niet van belang om de nesten te sparen na het broedseizoen. Deze nesten zijn echter wel van belang voor de soorten die deze nesten, nadat ze zijn verlaten door de oorspronkelijke bewoners, in gebruik nemen. Deze nesten zijn buiten het broedseizoen beschermd, alleen voor zover ze voorkomen in het verspreidingsgebied van de soorten die de nesten in gebruik nemen. En alleen voor zover ze van belang zijn om voldoende nestgelegenheid voor deze soorten te bieden. Dat betekent dat het is toegestaan een verlaten nest te verwijderen of vernielen, zolang er in de omgeving voldoende nestgelegenheid voor de soorten die nesten van andere soorten gebruiken behouden blijft.

Voorbeelden type 2:

- torenvalk, boomvalk en ransuil kunnen zelf geen nesten bouwen. Ze maken gebruik van het verlaten nest van ekster en zwarte kraai.
- boommarter en vleermuizen maken gebruik van het verlaten nest van bosuil, zwarte specht, wespendif, havik, buizerd, groene specht en grote bonte specht.
- de gekraagde roodstaart maakt gebruik van het verlaten nest van de grote bonte specht en draaihal.

Type 3 bevat twee categorieën: 1) soorten die voor hun voortbestaan afhankelijk zijn van het nest van het vorige broedseizoen en 2) soorten die flexibel zijn bij het zoeken naar een nieuwe nestplaats.

Het is voor de eerste categorie soorten, vanwege hun zeldzame status, van belang dat het nest ook buiten het broedseizoen wordt gespaard. De nesten van deze soorten vallen altijd onder de definitie van 'nesten' in artikel 11 en zijn dus jaarrond beschermd.

De soorten van type 3, categorie 1, zijn:

- slechtvalk
- oehoe

- zwarte specht
- raaf

Soorten van de tweede categorie van type 3 komen het volgende broedseizoen terug naar dezelfde plaats om te broeden. Als het nest van vorig jaar er nog is, nemen ze dat weer in gebruik. Als de nestplaats verdwenen is zoeken ze een nieuwe plaats om te broeden. De nesten van deze soorten vallen buiten het broedseizoen niet onder de definitie van het begrip 'nesten' in artikel 11.

Voorbeelden type 3, categorie 2:

- oeverwaluwen graven gaten in steile wanden. Ze komen het volgende broedseizoen terug naar dezelfde plaats om te nestelen. Als de nestgangen nog min of meer in tact zijn, worden deze hersteld. Als de nestgangen niet meer bruikbaar zijn of de steile wand is verdwenen, zoeken ze naar een nieuwe nestplaats.
- ijsvogel broedt in steile wanden bij het water. Als het volgende broedseizoen de steile gang vernield is, bijvoorbeeld door hoogwater, graaft de ijsvogel een nieuwe nestgang.

Wordt vervolgd.

Opmerking: De wet- en regelgeving is onophoudelijk aan verandering onderhevig. Aan dit artikel kunnen géén rechten worden ontleend.

Voor meer informatie over wet- en regelgeving zie www.aidgroendesk.nl.

VIDEOBEELDEN VAN VLEERMUIZEN IN KASTEN

De vleermuiskasten die sinds 1996 op verschillende locaties in de buurt van Staphorst hangen (o.a. in het Staatsbos), leveren elk jaar behoorlijk wat informatie over aantallen en soorten vleermuizen. Na verloop van tijd kwam de gedachte op om meer te doen dan alleen de kasten controleren en het gebruik van de kasten door vleermuizen bijhouden. Immers, na een aantal jaren is er een duidelijke trend, die steeds duidelijker wordt.

Resultaten afgelopen jaren

- Grootoorvleermuizen (*Plecotus auritus*) maken het hele jaar gebruik van de kasten en vormen er in de zomer kraamkolonies waar de jongen geboren en gezoogd worden.
- Ruige dwergvleermuizen (*Pipistrellus nathusii*) komen voornamelijk in het najaar in de kasten om ze te gebruiken als paarplaats. De mannetjes zijn het hele jaar in Nederland en de wijfjes komen aan het einde van de zomer vanuit Polen en Duitsland richting Nederland, België en Frankrijk om hier te

paren en te overwinteren. De mannetjes zitten “op de route” om met zoveel mogelijk wijfjes te paren.

- Rosse vleermuizen (*Nyctalus noctula*) zitten in het voorjaar in en het najaar in grotere groepen in de kasten. In de zomer komen kleinere groepjes mannetjes sporadisch voor.
- Verder is er nog een aantal soorten, o.a. meervleermuis (*Myotis dasycneme*), baardvleermuis (*Myotis mystacinus*) en bosvleermuis (*Nyctalus leisleri*) dat heel soms van de kasten gebruik maakt.

Gedrag via infraroodvideo

Doordat vleermuizen nachtdieren zijn, is het gedrag moeilijker waar te nemen dan dagactieve dieren. M.b.v. batdetectors is al veel over deze dieren aan het licht gekomen, maar nog veel meer is niet bekend. Zo kun je alleen hun gedrag bestuderen als ze vrij in het veld vliegen; immers als ze in een spouwmuur of een holle boom verblijven zie je niks. Datzelfde geldt voor vleermuiskasten. Je kunt ze wel openmaken, maar op dat moment verstoort je wel het een en ander en zullen ze in ieder geval niet het gedrag vertonen wat je hoopt te zien.

Om toch gedragsonderzoek te doen hebben we een infraroodcamera ontwikkeld die we in de kast kunnen hangen. Eigenlijk is het een deksel van de kast. Door alleen het deksel te vervangen kun je heel eenvoudig de camera aanbrengen. Infraroodlicht is voor zoogdieren net als voor ons, niet zichtbaar. Door gebruik te maken van infraroodleds in combinatie met een camera in de kast krijg je dus beelden van de dieren terwijl ze hun normale gedrag vertonen. Het was voor ons al heel ontdekkend om te zien hoe een rosse vleermuis z'n vleugel poetst en hem daarbij helemaal om z'n kop vouwt (zie foto).

De beelden met geluid worden direct via een normale digitale camera opgeslagen, zodat je het thuis rustig kunt analyseren.



*2 rosse vleermuizen
in vleermuiskast, gefilmd
met infraroodcamera*

Plannen voor het komende jaar

Afgelopen jaar is een testjaar geweest waarbij we (zeg maar: Albert!) de apparatuur hebben ontwikkeld en de eerste beelden hebben gemaakt.

Dit jaar willen we ons richten op de kraamkolonies van grootoorvleermuizen. Beelden van de geboorte van een jong en het zogen staan daarbij centraal. Verder willen we kijken hoe de aanwezigheid van parasieten in de kasten invloed heeft op de aanwezigheid van rosse vleermuizen. De gedachte is nl. dat vleermuizen vaak van verblijfplaats wisselen om de parasieten te vermijden.

Namens de zoogdierenwerkgroep,

Theo Douma